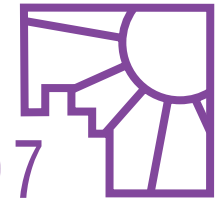

SOMMARDESIGNKONTORET GOTLAND 2007

en rapport om multidisciplinärt arbete i byggda miljön

Anna Hrdlicka, tekn.lic.
Hob AB januari 2008

Rapporten

Denna rapport behandlar resultatet av vårens ansökan om bidrag till Sommar-designkontoret på Gotland 2007. Bakom ansökan stod Sveriges Byggindustrier i samarbete med Stiftelsen Svensk Industridesign (SVID). Ansökan beviljades 50 000 SEK som i denna rapport redovisas.

Rapporten består av en sammanfattande delar samt alla offentliga projekt (tre projekt behandlas med sekretess) som genomförts under sommaren. Projektägare till dessa är Gotlandshem, Destination Gotland, Gotlands kommun, Diös & Kuylensstierna, Handisam samt Luftfartsverket. Presentationerna av varje enskilt projekt är bilagda rapporten som PDF.

Kontaktperson på Sveriges Byggindustrier är Björn Wellhagen. Projektledare för Sommar-designkontoret Gotland 2007 är tekn.lic. Anna Hrdlicka.

Bilagor

- A. Projekt Airport
- B. Projekt Kustparken
- C. Projekt Torgen
- D. Projekt Hamnpromenaden
- E. Projekt Hamnterminalen
- F. Projekt Livscykelhuset
- G. Projekt Gråbo

Inledning

”Sommar-designkontoret” är en designsatsning som underlättar för högskola och näringsliv att mötas. Grundidén med projektet är att kvalificerade studenter inom olika delar av designområdet under sommaren tar sig an ett antal olika designproblem för företag och organisationer. Dessa problem är komna direkt ur företagens egna verksamheter och är tänkta att direkt omsättas i verksamheten efter projektet.

Ett sommar-designkontor består av anställda studenter (design-, arkitekt-, inredningsarkitekt- och landskapsarkitektstudenter samt ingenjör- och ekonomistudenter osv. som läst minst 5p design i någon form) från olika lärosäten. De anställda studenterna tar sig i grupp an de inkomna projekten från företag för att leverera adekvat, idé- eller konceptbaserat resultat tillbaka till beställaren. Alla studenter medverkar i alla projekt vilket gör att alla kompetenser kommer till användning.

Sommaren 2006 genomfördes det första tematiskt inriktade Sommar-designkontor på Gotland. Detta kontor anställde åtta studenter som arbetade intensivt och engagerat för att lösa komplexa problem under temat Design i Byggd Miljö - allt mellan dagis och äldreboende. Snart stod det klart för deltagare, handledare och uppdragsgivare att detta var en spännande konstellation att arbeta med och i. Gruppen arbetade prestigelöst, kreativt och finurligt i ett inspirerande och utmanande sammanhang med nya metoder och intressanta projekt.

Gruppens arbete följdes av såväl uppdragsgivare som andra representanter från byggbranschen, intresseorganisationer och arbetslivsforskare.

Omdömet var entydigt positivt och gruppens initiativförmåga, inställning och samarbete väckte intresse och engagemang. Arbetet har följts av forskare och branschfolk, nyfikenheten på vad som kan komma ut av detta in en fortsättning är stor.

Design i Byggd Miljö tar sin utgångspunkt i människan / brukaren och i tillämpandet av designmetodik och multidisciplinära processer. Bygg- och bostadsbranschen är en producent av varor och tjänster och det finns ett sug efter nya metoder för att förbättra dessa produkter. Precis som i många andra branscher erbjuder designmetodiken en effektiv väg till genomarbetade lösningar. Nya metoder och nya kompletterande kompetenser behövs i utvecklingen av den byggda miljön, för att motsvara allt mer komplexa behov och krav från människorna som vistas i den.

Genom satsningen på temat vill vi introducera ett annat sätt att angripa frågor i byggd miljö – med designmetodik som redskap. Detta genom att peka på de möjligheter som finns i att anta ett multidisciplinärt arbetssätt där fler kompetenser än arkitektens och byggarens finns med tidigt i processer inom bygg- och bostadssektorn – inte som konkurrerande utan kompletterande kompetenser. Detta är en utmaning för att förnya branschen och för att förbättra resultaten för brukaren.

Bakgrund

Bygg- och fastighetsbranschen ses idag av många som ”traditionell” i en betydelse som implicerar att det inte sker mycket förnyelse – speciellt inte av metoder som vänder sig mot brukaren eller de boende.

Dock är byggbranschen adaptiv när det gäller produktionsmetoder som är kostnadsstyrande, något som visats sig i arbetet med lean construction och industriellt byggande.

Den mycket styrda processen och de traditionella ansatserna med avseende på kompetenser och yrkesgrupper kan dock utmanas. Framför allt handlar detta om att arbeta annorlunda i tidiga faser av projekten och då med multidisciplinära ansatser. Detta arbete har idag litet utrymme men stor potential och utgör en utmaning mot branschen och mot traditionellt tänkande.

Forskning inom designdisciplinerna visar goda resultat av tillämpning av designmetodik inom andra branscher än bygg- och fastighet. Ett flertal studier har genomförts och visar på goda resultat, men byggbranschen förekommer sällan eller aldrig i dessa studier eller i diskussioner kring designmetodik.

Komplexiteten i de problemställningar som möter de som arbetar i och med den byggda miljön är dock stor vilket skulle vara ett skäl till att i större utsträckning arbeta multidisciplinärt. Dock är sådana ansatser mycket sällsynta.

Ett annat angreppssätt en det rådande ”traditionella” har potential att förbättra resultaten på sikt

ur hållbarhetssynpunkt; ekonomiskt, socialt och ekologiskt – inte minst genom att sätta brukaren / den boende / kunden / människan i fokus. En väl genomtänkt och grundad ansats ger också på sikt ett långsiktigt hållbart resultat.

I en tid då ”design”, ”designprocessen” och ”designmetodik” i allt större utsträckning gör sitt intåg i andra branscher står bygg- och fastighetsbranschen ännu i början av denna utveckling – och potentialen är stor.

Projektet Sommar-designkontoret är nationellt med sökande studenter från både Sverige och andra länder. Arbetet på Gotland 2007 är en fristående fortsättning på ett arbete som inleddes år 2006, också detta med temat ”design i byggd miljö”.

Syftet med Sommar-designkontoret med inriktning mot byggd miljö är att visa på möjligheterna det innebär att arbeta multidisciplinärt och att tillämpa designmetodik i problemställningar kring den byggda miljön.

Syfte med Sommar-designkontoret är övergripande att:

- o pröva nya vägar för att producera mer brukarorienterade lösningar i byggd miljö.
- o skapa ett möte mellan industri / företag / organisationer och framtidens designers, arkitekter osv
- o erbjuda företag och organisationer kvalificerat designstöd i egna problem.
- o öka förståelsen för designens betydelse i såväl varu- som tjänsteutveckling.
- o öka närmande mellan företag/organisationer

och högskola/universitet.

o öka förståelsen för högre utbildning och forskning inom design.

o erbjuda kvalificerad yrkespraktik för studenter med designinriktning.

Detta arbete är ett steg mot att visa på möjligheterna för enskilda företag som ligger i tillämpningen av designmetodik för att förbättra förädla sina produkter – detta genom förnyelse i metoder och angreppssätt. Projektet ger också internationella kontaktytor vilket på sikt kan stärka svenska företag med ambitionen att sälja sin kunskap på en internationell marknad.

Sommar-designkontoret på Gotland siktar nu mot sitt tredje år (2008) med samma tema och hoppas kunna visa på vinsterna med att arbeta på detta vis.

Kontoret 2007

Projektet genomfördes som planerat med start den 11 juni och arbete fram till 30 juni. I kontoret anställdes åtta studenter för Sommar-designkontoret 2007 och sju för uppföljningsprojektet ReDesignExp 2007.

De anställda i kontoret var:

Projektledare

Anna Hrdlicka, Stockholm / Visby

Handledare arkitektur

Elisabeth Lillegraven, Bergen, Norge

Handledare design

Lena Lorentzon, Bollnäs

Studenter SDK 2007

Biju Nair	Arkitektur, Konstfack, Sthlm
David Valham	Design, Kalmar/Stockholm
Evelina Öberg	Urban Planning, KTH, Sthlm
Hanna Fristedt	Design, Visby
Joanna Strömberg	Arkitektur, Chalmers
Kristina Ström	Landskapsark. Alnarp, Lund
Magnus Holmes	Maskinteknik, KTH, Sthlm
Maria Hofstätter	Design, Salzburg, Österrike

Studenter RDE 2007

Anders Gäddlin	Landskap, Ultuna
Björn Syse	Design, Visby
Catarina Nordblad	Arkitektur, Köpenhamn,
Emi Tsutsushio	Design, Amsterdam,
Linus Godet	Arkitektur, Lausanne,
Marie Ledendal	Textildesign, Borås
Nicholas Devine	Design, Kansas, USA

Studenterna i SDK 2007 arbetade med åtta projekt varav tre är hemliga med hänsyn till uppdragsgivarens utveckling av idéerna. De andra redovisas i denna rapport. Projekten var:

Airport, ett uppdrag åt Luftfartsverket Visby som gick ut på att skapa en flexibla lösning för avgångshall, säkerhetskontroll och lounge på Visby flygplats. Detta projekt gick direkt vidare inom Luftfartsverket.

Terminalen, ett uppdrag åt Destination Gotland – rederiet – som gick ut på att skapa en mer funktionell lösning för färjeterminalen i Visby. Detta projekt används för diskussioner mellan Destination Gotland och fastighetsägaren – Gotlands kommun.

Torgen, ett projekt som belyser utvecklingsmöjligheter för de två stora torgen i Visby Innerstad

– Stora Torget och Södertorg. Dessa projekt diskuteras nu i Gotlands kommun.

Hamnpromenaden, ett projekt för Gotlands kommun som ser på möjligheterna att skapa en mer människovänlig miljö längs kajen på väg från färjeterminalen in till innerstaden. Även detta projekt är under diskussion i Gotlands kommun.

Kustparken, ett projekt för Diös & Kuylenstierna som gick ut på att få mer folk att röra sig i och intressera sig för ett före detta regementsområde som nu skall utvecklas för boende och arbetsplatser.

I ReDesign Exp 2007 genomfördes två projekt som båda hade sin upprinnelse under sommar-designkontoret 2006.

Gråbo, ett projekt som byggde vidare på ett projekt som genomfördes i det av Gotlandshem ägda Gråbo – ett område byggt under miljonprogrammet. Detta projekt fokuserade på boende och deras önskemål om sin boendemiljö men också intressanta vägar att faktiskt komma åt de boendes åsikter och preferenser.

Life cycle house – Livscykelhuset, detta projekt byggde vidare på ett projekt som genomfördes 2006 och fokuserade på hur man kunde utveckla användarvänliga ytterdörrar. Detta projekt ställde frågan om vad som skulle fokuseras om man vill åstadkomma ett hus som skulle kunna vara användbart för någon som skulle bo ett helt liv i huset, vad behöver anpassas och vilka ansatser behöver göras för att skapa ett livscykelhus.

Samtliga projekt har haft användare / brukaren / människan i fokus. Metoderna som används är samtliga användarfokuserade och tar hänsyn till

Sommardesignkontoret på Gotland har under sommaren haft ett samarbete med Sommar-designkontoret i Wien. Under den första perioden hade kontoret besök en projektledare och en handledare samt en student från Wien som under en vecka fanns på plats i Fårösund för att delta och lära. Projektledaren Gerin Trautenberger och handledaren Franz Pfiffel deltog aktivt i arbetet på SDK Gotland och studenten Lukas Bast bidrog med arbete i både SDK och RDE.

Syftet med detta utbyte var främst att hitta vägar för samarbete mellan de två kontoren och att bygga relationer för framtida samarbeten. Under september åkte Anna Hrdlicka och Elisabeth Lillegraven till Wien för att återgälda besöket och arbetsinsatsen.

Samarbetet med Wien tog sig också uttryck en gemensam utställning i Wien under det svenska statsbesöket där i november 2007. Denna utställning – Swedish Design Secrets arrangerades av Svenska Ambassaden och visade bland annat det gotländska och det wienska kontoret samt en andra svenska designsatsningar och –framgångar. Utställningen besöktes av ett stort antal besökare samt av den svenska drottningen och Österrikes första dam.

Summering

Projektet Sommar-designkontoret Gotland 2007 är en fristående fortsättning på ett arbete som inleddes år 2006, också det på Gotland. Syftet med Sommar-designkontoret med inriktning mot byggd miljö är att visa på möjligheterna det innebär att arbeta multidisciplinärt och att tillämpa designmetodik i problemställningar kring den byggda miljön.

Att arbeta med problemställningar i byggd miljö är en utmaning av flera skäl. Branschen är traditionell, problemen är platsbundna och cyklerna i utvecklingen är mycket långsiktiga. Samtidigt innebär problemlösning i detta sammanhang stora möjligheter. En orts arbete med sin byggda miljö och de förutsättningar den kan ge för utveckling, här spelar nya idéer och angreppssätt stor roll för resultatet.

Genom Sommar-designkontoret ges studenter inom arkitektur / design / landskapsarkitektur eller andra utbildningar med designinnehåll en möjlighet att arbeta i ett gränsöverskridande sammanhang. Detta ger dem också möjlighet att etablera kontaktytor och bygga nätverk, nödvändiga för att hitta framtida arbetsgivare eller framtida köpare av deras kompetens. Men avser också att väcka nya idéer hos uppdragsgivarna.

Arbetet fortsätter härmed med att visa på möjligheterna med multidisciplinära angreppssätt men också med utveckling av konceptet mer utvecklade försök i "verkliga miljöer" till gagn för dessa uppdragsgivare. Sommar-designkontoret är en möjlighet att visa uppdragsgivare, sponsorer och andra intressenter hur ett nytt angreppssätt, arbetet med multidisciplinära ansatser och designmetodik,

Framtiden

kan bidra till ett för brukaren bättre resultat. Detta specifikt för problemställningar i byggd miljö.

Projektet är viktigt både som en intressant arena för utvecklande arbete, och som en möjlig plats för designer / arkitekter osv att etablera kvalificerad kreativ verksamhet med nationell och internationell koppling med byggbranschen som avnämare.

Målet för 2007 uppnåddes och både uppdragsgivare och studenter var nöjda med arbetet och med utfallet. Flera av projekten tas vidare av uppdragsgivaren.

Detta är gott och väl, men fortfarande kvarstår mycket arbete med att få bygg- och fastighetsbranschen genuint intresserad av design och User Driven Innovation och av att arbeta aktivt med design och designmetoder. Här återstår fortfarande ett stort arbete.

Ambitionen är att sommaren 2008 genomföra ett tredje Sommar-designkontor med Design i Byggd miljö som tema och att framåt hösten arbeta för en mer permanent utvecklingsmiljö där dessa frågor kan behandlas i ett multidisciplinärt sammanhang.

Denna satsning är inte en utmanare till forskning på universitet och högskolor, inte heller är det en utmaning mot företagens egen utveckling. Vi ser det som ett nödvändigt komplement och ett framtida arbetsätt inom byggd miljö - multidisciplinärt och med designmetodik i botten.

För att detta koncept - ett intressant komplement till utbildningen vid högskolorna och universiteten och friare än många "traditionella" arbeten inom bygg och fastighetssektorn - ska kunna fotleva krävs vidare finansiering.

Sommar-designkontoret på Gotland och SVID tittar nu på en mer långsiktig finansieringslösning som kan ge en hållbar bas för fortsatt arbete.

